

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

<p>Pretul Abonamentului : Pentru Austro-Ungaria pe an . . 5 fl. — cr. " " " " pe $\frac{1}{2}$ an . 2 " 50 " " România și străinătate pe an . 14 franci " " " " pe $\frac{1}{2}$ an 7 "</p>	<p>Pretul inserțiunilor : Pentru publicațiunilor oficiale, concurse, edict etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.</p>	<p>Correspondențele sînt a se adresa redacțiunii „FÓIA DIECESANĂ“; eră banii de prenumerațiune și inserțiuni la Tipografia diecesană în Caransebeș.</p>
--	---	---

Cuprinsul: Sinodul eparchial electoral. — Ordinațiune consistorială în cauza morbului de ochi egiptean numit trachoma. — Învățământul popular în Ungaria. — Județul general (continuare). — Primul sinod al comunei Sat-Chinez. — Varietăți. — Concurs. —

Sinodul eparchial electoral.

Astăzi se întrunesc reprezentanții clerului și ai poporului din diecesa Caransebeșului pentru de a alege pe viitorul Episcop.

Pentru românii ortodocși răsăriteni de sub coróna sântului Ștefan actul acesta, ce au al îndeplini 20 de preoți și 40 de mireni sub părintesca conducere a Escelențicî Sale În. P. S. Archiepiscop și Metropolit Miron Romanul, este de o imensă și neprecalculabilă însemnătate.

Acésta o simte cu deosebire în zilele, în cari trăim, fiecare din noi, precum se dice, dela vladică până la opincă. De aceea linem de prisos de a mai demonstra momentuositatea acestui act nu numai pentru clerul și poporul din diecesa Caransebeșului ci chiar pentru întreaga noastră Metropolie.

»Deslegați încălțămintele picioarelor vóstre, că pământul, pe care călcați, sânt este«.
»Sus se aveți inimile«.

În lături trebuie date pasiunile, interesele, simpatiile și antipatiile personale! Binele, bunăstarea și înaintarea bisericeii mai pe sus de tóte!

Problema, ce au se o deslege deputații Sinodului eparchial electoral între împrejurările actuale, este foarte grea. Ei înainte de tóte au se țină cont de justele aspirațiuni culturale ale poporului și clerului din

diecesă. Mai departe ei nu vor uita, că la acest act se cere consentiinental preasântitului Episcopat al Metropoliei precum și al Guvernului țerei.

Învi Trei sînt dar factorii decidători în cestiune: Sinodul eparchial, Episcopatul Metropoliei noastre și Guvernul țerei.

A ignora pe unul din acesti factori principali, după noi, este cu neputință. Și dacă totuși s'ar întâmpla așa ceva, — ceiace noi nu credem, — și anume dacă s'ar întregi catedra episcopală vacantă cu desconsiderarea chiar și numai a unuia dintre cei trei factori amintiți mai sus, atunci cutezăm a afirma, că activitatea salutară a celui înstituit în scaunul archieresc a priori va fi în multe direcțiuni paralizată pôte pe timp mai îndelungat.

Am cređut, că este de lipsă a accentua acésta stare de lucruri, pentru că ne am convins, că mulți de ai nostri și chiar și dintre deputații Sinodului eparchial speréză pré mult unii dela votul Sinodului, éră alții dela ingerință îndreptățită legală a preasântitului Episcopat al Metropoliei și alții erași dela Guvernului țerei.

Despre persoanele trase până acum în combinațiune prin foile publice noi nu vorbim, căci nu ne ținem de competenți de a dejudeca cualificațiunea, activitatea și zelul lor desvoltat până acum pe terenul bisericesc,

national și politic. La acesta credem de chemați numai pe deputații Sinodului eparhial, cari negreșit vor trage informațiunile necesarii dela autoritațile lor superioare bisericesti și pe baza acestora în frățesci înțelegeri cu inimii curate având în vedere numai binele de comun al bisericii noastre naționale române, vor înalta prin votul lor pe scaunul arhieresc al binemeritatului Episcop Ioan Popasu dintre cei mulți buni și cualificați pe cel mai bun și mai cualificat pentru acesta pozițiune grea și plină de responsabilitate.

Ddeul părinților nostri, carele ne a ocrotit biserica noastră și ne a străcurat nemul nostru prin nenumărate primejdii în decursul atâtor secli, va lumina cu spiritul său sânt mințile și inimile deputaților sinodului eparhial și la actul alegerii prezente, pentru ca îndeplinind ei un act mare național bisericesc posteritatea să le fie în veci cu recunoștință și numele lor să fie la românii ortodocși orientali de sub coróna sântului Stefan binecuvântate din generațiune în generațiune.

Nr. 641 școl.

Ordinațiune

cătră onoratele officii protopresbiterale.

În anii din urmă în mai multe ținuturi ale țării s'a ivit morbul de ochi egiptean de caracter lipicios.

Acest morb, numit *trachoma*, se lătește tot mai tare, și pe unele locuri a devenit adevărat blăstem pe capul poporului.

Din acest motiv înaltul Ministeriū reg. ung. de culte și învățământ a și luat dispuseciunile necesarii, atât pentru împedecarea, cât și pentru vindecarea acestui morb.

Molipsirea, simptomele și urmările morbului.

Omenii capătă morbul prin *molipsire*, adică: dacă dintr'un ochiū bolnav ajunge materie cât de puțină într'un ochiū sănătos, atunci acest ochiū se bolnăvesce. Molipsirea se întâmplă mai ușor și mai des, dacă cineva se folosește de ștergariul, carele l'a întrebuințat bolnavul de ochi; dacă cineva se culcă în patul unui bolnav, fără să fie schimbat hainele de pat; și peste tot, dacă atinge obiecte, la care au ajuns materie din ochiū bolnavului.

Molipsirea se întâmplă foarte des și în familie, unde este bolnav de ochi în casă, unde sânt mulți la olaltă și locuințele nu se ventilază după recerință; căci acolo aerul se strică ușor trăgând în sine materie de a morbului, carea prin aer se împărtășește și celorlalți membri ai familiei.

Morbul sau că erumpe deodată, și atunci ochii se umflă tare, încât în puțină zile i-si perd vederea, altă dată de tot, altă dată numai în parte; sau că vine încet pe ascuns așa, că ochii lăcrămază și fac urdori, fără să se arete vre-un morb serios. În acest cas numai medicul ar putea observa morbul, întorcând pleópa ochiului, pe carea se pot vede simptomele bólei.

Originea și lățirea morbului.

Patria acestui morb periculos este Egiptul, pentru aceea se și numește morbul de ochi egiptean.

În Europa în vechime se ivea numai în casuri singuratiche; dar după ce armata francesă, carea sub Napoleon I a purtat resboiu în Egipt, a fost în massă atacată de acest morb, și mai târziu rentorcându-se în Europa, au venit în atingere cu oștile noastre, s'au molipsit și acestea; după aceea întorcându-se ostașii noștri acasă, au adus morbul în împărăția noastră, unde așa a început a grasa epidemice, petutindenea, unde și-a aflat teren favorabil; astfel în Galiția, în Bucovina, dar și în patria noastră s'a lătit în mod îngrozitor și a făcut multă stricăciune.

Încă pela mijlocul secului nostru, acest morb s'a ivit ca epidemie în toate localitățile unde ómenii au locuit des laolaltă, și unde a lipsit ventilația și curățenia. Astfel s'au bolnavit întreg personalul de pe năi, în căsărni, în pensionate, în temnițe ș. a.

Astăzi însă luându-se măsuri corespunzătoare pentru împedecarea morbului, casuri de aceea se întâmplă rar; dar între popor această plagă tot mai grăsește; și este detorința fiecărui om inteligent, precum și strictă detorie a autorităților publice, de a lucra cu totă energia, ca acest morb să se stăpescă din rădăcină.

Dispuseciuni în contra morbului și tractarea medicală.

Acest scop se póte ajunge numai așa, dacă cei bolnavi se vor supune unei cure medicale, și încât n'ar vrea de bună voie, să fie siliți prin autoritățile publice. Cura deși este cam îndelungată, — câte odată ține cu lunile — dar este sigură.

Pentru ca să se constateze, că cine este bolnav, trebuie a se visita prin medic în comună totă poporăciunea; căci dacă în comuni mai mici sânt euosecși în 3—4 familii, atunci de bună semnă că numărul bolnavilor este cu mult mai mare; dar, precum s'a đis mai sus, bóla nu erumpe totdeauna îndată, ci se desvóltă și pe ascuns.

Cu privire la tinerimea școlară înaltul Ministeriū reg. ung. de culte și de învățământ public sub 4 Noemvrie a. 1888 Nr. 35.680. a luat dispuseciuni pentru împedecarea respective vindecarea acestui morb.

În urnarea acesta medicul comunal sau cercual, în cas de lipsă cel districtual, este detoriu a cerceta din púnet de vedere al morbului de ochi egiptean fiecare școlă de ori ce categorie, ce se află în oraș

ori în comuna rurală, în totă luna odată. Cu această ocaziune el va visita pe fiecare școlariu, că ore este bolnav de trachomă sau nu. Acei școlari carii se vor afla bolnavi în stadiu de molipsire (cu urdori la ochi), se vor îndepărta *îndată* din școlă, și nu vor fi éraš primiți pân' atunci, până când medicul nu-i va dechiera de pe deplin sănătoși. Aceia însă, la carii morbul nu este de natură lipicioasă, pot cerceta și mai departe prelegerile, dar trebuie separați de școlarii cei sănătoși, și așezați într'o scăunie deosebită.

Despre cercetarea medicului totdeauna se ia protocol, în carele se constată: câți școlari sau vizitat, câți s'au aflat sănătoși, eventual câți bolnavi. Școlarii bolnavi se introduc cu numele și se însamnă și impregiurarea, dacă s'au dispus îndepărtarea lor din școlă. Acest protocol îl subscrie medicul, preotul local, președintele comitetului parochial și învățătorul, respective directorul institutului. Despre fiecare vizitare învățătorul face arutare la protopresbiteratul concerninte, érá acesta Consistoriului. Mai departe tot la jumătate de an învățătorul va transpune aceste protocoale președintelui comitetului parochial, carele le va înainta primăriei comunale sau orășenești. Érá directorii dela institutele diecesane din loc vor transpune aceste protocoale Consistoriului.

Afară de aceea se mai împune învățătorilor de datorință, ca și ei să stăruiască a-și câștiga cunoștința generală despre simptomele și natura morbului din cestiune cu scop, ca la eventuala ivire a acestei bóle întré școlari, și ei însuș să cunoască bóla și se pótă lua cele mai delipsă și mai grabnice dispusăciuni fără perdere de timp.

În privința acésta își pot câștiga informațiile cele mai bune dela medicul comunal, sau din instrucțiunile date de înaltul Ministeriu, care se află în arhivul fiecărei primării comunale.

Spre informațiunea și orientarea preoților se mai adauge că:

Aceia, carii prin medic s'au dechierat de bolnavi de trachoma, sânt îndetorați a se supune curei medicale, nu numai în interesul lor propriu, ci și în interesul celorlalți concetățeni; érá încât dênșii nu s'ar supune curei de bună voie, trebuie siliți cu totă asprimea.

Spre acest scop trebuie să cerceteze medicul de atâtea ori și atunci, de câte ori și când va dispune dênșul.

Dacă numărul celor bolnavi este așa de mare, încât nu-i pótă primi în locuința sa, atunci comuna este detóre ai pune la dispoziție spre acest scop un local corespundătoriu, cu următoarele mobile și unelte:

1. masă; 3. scaune; 2. tave de tinichea vapsite brun; 1. lavor; 1. ulcior; 1. sticlă; 2. pahare mari și 2. mici; 24. de stergare, și în fine vre-o câte-va lăvițe de ședut pentru bolnavii, carii trebuie să aștepte.

Localul trebuie să aibe 2 uși, una pe care intră, și alta pe care es bolnavii; la fiecare să fie câte

un păzitoriü, care deschide și închide ușa, — din motiv, ca bolnavii să nu fie nevoiți a atinge cu mâna chieia ușii, ca nu cumva să rămână pe ușă materie, din carea s'ar molipsi și cei sănătoși.

Preservative la bolnavul în casă.

Acei bolnavi, carii sânt în familie, trebuie pe cât se pótă separați de ceilalți membri ai familiei; dacă nu se pótă altcum apoi cel puțin trebuie separați cu patul, să aibă lavor, ștergariu și pahar de beut deosebit. Atât îmbrăcămintele cât și hainele de pat ale bolnavilor, trebuie puse 2—3 zile la aer să se usce de tot materia lipicioasă; érá după aceea trebuie spălate deosebi și bine cu leșie și cu săpun.

Obiecte solide, care le-a atins bolnavul să se frece bine, înainte de ce le întrebunțază și cei sănătoși. Aceia, carii vin în atingere cu bolnavul sau cu obiectele întrebunțate de dênșul, să nu pună mâinile la ochi, până nu s'au spălat bine pe mâni cu săpun și cu multă apă.

Deosebită grijă trebuie să aibă de cleanța ușii, de carea bolnavul nici să nu se atingă, și dacă tot s'a întemplat de s'a atins, atunci trebuie bine frecată.

În chilia bolnavului să nu fie multe paturi; să se ventileze des și să se țină în cea mai mare curățenie, nu numai pentru bolnav, ci și pentru cei sănătoși.

După însănătoșarea bolnavului odaia, în care a zăcut sau a petrecut, trebuie varuită, de este cu puțință, sau cel puțin pereții bine sterși și podinile frecate, apoi să stée vre-o câte-va zile deschisă ca să se ventileze bine.

Acei bolnavi, carii acasă nu se pot separa, și nu pot avea îngrijirea recerută, trebuie așezați în cel mai deapropo spital cetățenesc, conform dispusăciunilor art. de lege XIV. §. 89 din 1876 și acolo dênșii rămân în cură până la deplina lor însănătoșare.

Preservative după încetarea epidemiei.

Din esperință se scie, că în acele comune, unde acest morb de ochi a grasat în mod epidemic, după óreșcare timp éraš se ivesce. — Drept aceea s'a aflat de lipsă, ca dispusăciunile în contra acestui morb să se observeze nu numai pe timpul epidemiei, ci în vre-o câți-va ani și după încetarea acesteia, fiind numai astfelii cu puțință de al stărpi de tot.

Aceste dispusăciuni au să se observeze cu deosebire în privința tinerimei școlare. Medicul și după încetarea epidemiei este detoriu de a visita în totă luna școlarii și de a îndepărta din școlă pe cei bolnavi. Acele familii în care este vre-un bolnav de trachomă, trebuie arătate medicului în fie care lună cel dușin odată. Întréga poporăciune trebuie vizitată, la început, tot la 3 luni, apoi la jumătate de an și mai târziu la un an. Ostași, lucrătorii, carii după timp mai îndelungat se rentorc acasă, sau călătorii, carii se dețin în comună, trebuie duși la medic spre vizitare, îndată după sosire. Chiar și prin căsătorii se pótă importa în comune morbul de ochi, dacă d. e. o parte s'au alta este bolnavă și intră într'o

familie sănătoasă, așadară și la însurați se se observeze dispuseciunile de mai sus.

Procedura în orașe,

În orașe mai mari, unde vizitarea întregii populațiuni nu se poate efectua, dispuseciunile preservative se se observeze cu atât mai aspru cu privire la tinerimea școlară, la pensionate, la ostașii carii se întorc acasă și la familiile, în care se află bolnav de ochi. Afară de aceea fiecare medic, ori în ce mod ar da de un bolnav de ochi, este îndatorat de a-l arăta autorității orașenesci competente; ăra acestea va supune pe bolnav la cură medicală, eventual îl va așeza în spital. În fine familiile se fie cu mare băgare de seamă, ca morbul să nu li se aducă în casă prin servitoare; deoarece *acest morb nu se ivesce totdeauna pe față*.

Dispuseciuni generale.

Acăsta ordinăciune se împărtașese on. direcțiunii dela institutul teologic și dela cel pedagogic diecesan, spre a lua dispuseciunile necesari în privința acăsta prin profesorul de igiena. Mai departe se dă prin oficiile protopresbiterale în câte un exemplariu fie-carui oficiu parochial apoi fie-cărui oficiu învățătoresc gr. or. din diecesa noastră precum și comitetelor parochiale cu acel adaos, ca toate dispuseciunile cuprinse într'ănsa, care îi privesc pe densii, să le îndeplinescă cu cea mai mare acurateță și strictetă pentru-că acela, carele va lucra încontra acestor dispuseciuni ministeriale, sau carele din neglijință nu le va împlini la timp, va fi pedepsit în bani până la suma de 100 fl. eventual cu arest până la 10 zile.

On. preoțiimi i-se impune deosebi îndatorirea, ca atât în biserică cât și afară de biserică, la de-sele conveniri cu poporul, să-l lumineze asupra naturii acestui morb foarte periculos, îndemnându-l, ca ivindu-se la cineva, *îndată* să facă arătare la medicul competent; să sfătuiască pe toți a păstra casele și îmbrăcămintele lor în cea mai mare curățenie.

Asemenea și învățătorilor și învățătoarelor, pe lângă cele de mai sus li se impune stricta datorie, de a îngriji ca *sălele de învățământ să se măture totdeauna după-ce es pruncii din școlă*, apoi se stee cel puțin o oră deschise, ca să se ventileze bine. — Să stăruască, ca școlarii se vină la școlă în cea mai mare curățenie; ăra casurile de bolă să le arete de loc medicului comunal sau cercual.

În toate acestea comitetul parochial este îndatorat a da învățătorilor cel mai prompt sprijin.

Acăi învățători și învățătoare, carii nu vor împlini aceste datorii, vor fi trași și în cercetare disciplinară conform §-lui 2. p. 1. a., și b., din regulamentul pentru procedura judecătorească în cauze disciplinare. — Caransebeș în 16/28 Martie 1889.

Președintele Consistoriului:

Filaret Musta, m. p.
protosinel episcopesc.

Învățământul poporal în Ungaria.

Comisiunea dietei ungare pentru învățământul public a luat în pertractare în zilele din urmă ale lunii lui Martie a. c. raportul ministerial despre starea învățământului în Ungaria cu finea anului școlariu 1886/7, fiind de față la aceste consultări Ministrul de învățământ contele *Albin Csáky* și ambii săi secretari de stat *Berzeviczy* și *Gönczy*.

Deputatul *George Szathmáry* ca referintele comisiunii espune, că numărul copiilor umblători la școlă dela anul 1869 încôce s'a înmulțit cu 777.000. Faptul acesta singur arată, că cultura în era cea mai nouă constituțională se respîndesc mereu în păturii mai late. Deși trebuie să recunoșcem progresul făcut, totuși nu se poate trece cu vederea, că numărul copiilor, carii nu umblă la nici o școlă, se urcă încă la una jumătate de milion. De aceea ar fi de lipsă, ca legea despre cercetarea școlii să fie aplicată mai cu asprime. Apoi unele confesiuni nici așădă nu dau date axacte despre numărul copiilor umblători la școlă, de aceea guvernul cu provocare la esperințele sale de 18 să facă atențe pe autoritățile superioare bisericesci la acest inconvenient. Cu privire la cercetarea școlii este de regretat, că ungruții în acăsta privință ocupă abea locul al treilea. Din 1000 de copii ungruții îndatorati de a umbla la școlă o cercetază abea 842. Acăsta împrejurare este pagubitore atât din punct de vedere cultural cât și din punct de vedere național, cu deosebire dacă ungruții în ținuturi cu populațiune mixtă nu cercetază școlă, pentrucă în acest cas sēmînția lor este expusă degenărării. În comitatul Bihariei, în care 9000 de copii ungruții, în comitatul Satmarelui, în care 15.000, în comitatul Nogradului, în care 3000, în comitatul Maramureșului, în care 6000 de copii ungruții nu umblă deloc la școlă, acest inconvenient este împreunat cu mari scăderi naționale. Guvernul are deci să controleze mai aspru cercetarea școlilor. Referentul i-și ține mai departe de a sa datorie, a accentua, că anul școlariu statorit prin lege cu 8 respective 9 luni în viața practică să reducă la jumătate adecă la 4 mult 5 luni. Dēcă chiar Ministrul recunoșce în raportul său, că inspectorii școlari dispun în acăsta privință de un cerc de activitate foarte restrins, așa acest cerc de activitate ar avea a să lărgi. Mai departe absențiile dela școlă, dacă se și pedepsesc ică coala, acăsta se face după cum apare, numai pentru susținerca principiului, ceiace are urmări foarte stricătiosse peste tot asupra rezultatului învățământului. Din toate aceste considerante referentul pune întrebarea, că ore guvernul nu află, că ar fi sosit timpul, ca să se ia la revisiune legea despre învățământul poporal?

Spre întregirea acăstei referade alți membrii ai comisiunii mai aduc înainte, că din 1.920.000 copii îndatorati de a cerceta școlă după raportul ministerial numai 291.000 ar fi negles în parte acăsta datorie. Dar acăsta ar fi numai o binecuvântare scrisă pe hârtie, pentrucă orișicine se poate ușor con-

vinge, cât de mare este percentualitatea acelor copii îndatorați de a cerceta școlă, cari peste vara nu umblă deloc la școlă. Este numai o iluziune a crede, că 96 de procente ale acelor copii, cari depunând examen au eșit din școlă, știu să cetască și să scrie binisor, ceeace susține raportul ministerial. Neexactitatea acestor date se învederază mai bine cu ocaziunea recepțiilor copiilor în școlile de meserii, la cari și acum trebuie să se susțină clase pregătitoare, pentru că acești copii unii nu știu să scrie alții nici să cetască. Cumm sunt astăzi organizate inspectoratele de școlă, nu este de mirat, dacă inspectorii iau de bani bunii rapoartele optimistice, ce li se subștern din partea cercurilor interesate. În fine se exprimă dorința, ca să se subșternă conspecte exacte despre salariile învățătoresci; tot așa este de dorit, ca comunele să-și plătescă mai punctual și mai regulat pe învățătorii lor, căci există și comitate cu stare materială mai bună, în cari multe comune plătesc foarte neregulat pe an în câte 2 și 3 rate învățătorilor neînsemnatul lor salariu.

Ministrul *contele Albin Csáky* răspunzând constată cu bucurie, că pertractările și consultările comisiunii au deșteptat în general cel mai viu interes pentru învățământ. El recunoște, că există în sistemul actual al învățământului încă multe scăderi, dar nu se poate denega, că înaintăm din an în an. Datele statistice ne dau numai aproximativ o iconă, o descriere a situațiunii actuale cu privire la învățământul public, dar deocamdată numai poate impune adunarea altor date autorităților politice administrative peste măsură împovărate cu asemenea agende. El va cânta a micșora agendele de cancelarie ale inspectorilor școlari, ca așa ei să se poată ocupa mai mult timp cu inspecționarea și vizitarea școlilor. Revisiunea legii relative la învățământul poporal negreșit va trebui să se facă mai curând șeu mai târziu. La această declarațiune a Ministrului mai adeogă secretariul de stat *Gönczy*, că cele 300 de comune, care n'au deloc școlă, au o populațiune de tot mică la număr.

Referintele *George Szathmáry* continuându-și referada contată, că în 100 de școle se propun cu bun succes toate obiectele de învățământ, era în 5300 sporiul școlarilor este foarte neînsemnat. În privința trebuințelor și lipselor școlii raportoriul constată, că ar mai fi trebuință încă de 4700 sale de învățământ (de presente sunt în totă țera 24.000 de sale de învățământ.) 5600 de școle nu sunt provădute cu recuisitele trebuincioase, apoi că deși Ungaria este țera agricolă, — totuși abea în jumătate din școlile elementare să înveță economia și grădinăritul; de asemenea mai bine de jumătate de școle elementare, nu sunt provădute cu instrumentele de gimnastică.

Școle poporale superioare sunt în totă țera 237, a căror întreținere constă pe fiecare an un milion și jumătate de fiorini. Aceste școle sunt rău cercetate de elevi. Numărul elevilor, cari frecuentază

școlile superioare elementare este abia de 2700 școlari. Apoi cu privire la susținerea școlilor poporale referintele deslucesc, că în anul 1887 statul a spesat pentru învățământul poporal 1.8 milioane va să dică 0.56% din venitele ordinare ale statului. Considerând însă, că statul contribuie numai cu 12% ale tuturor speselor pentru educațiunea poporului, și că numai 4.74% ale școlilor poporale, apoi 10% ale institutelor de creștere pentru copii sub 7 ani (*kisdedovó intézetek*) sunt susținute de stat; mai departe considerând, că dintre copii umblători la școlă numai 3.64% cercetază școli de ale statului, și că în anul acesta se prelininază numai cu 7000 fl. mai mult în bugetul statului spre scopuri ale învățământului, — raportoriul trebuie să constate, că mijlocele până acum folosite pentru înaintarea învățământului public nu sunt suficiente. Întré toate statele culturale europene Ungaria spesază proporționat mai puțin pentru scopuri culturale. Dela anul 1868 încóce preliminarile Ministeriilor s'au ureat succesive, dar pentru Ministeriul de instrucțiune s'a votat de regulă mai puțin, deși acest Ministeriu are a implini o problemă mare pe terenul învățământului public. De accia înmulțirea speselor acestui resort a devenit inevitabilă chiar cu periclu; ca cele lalte Ministerii să fie prin această constrinse a să mărgini numai la spesările neapărat de lipsă.

Ministeriul replicând sperază, că corpurile leguitoré cu ameliorarea stărei finanțialea țerei vor fi aplecate a dota mai bine resortul învățământului public, pentru că și el recunoște, că acest resort are cea mai mare și cea mai urgentă lipsă de mijloce materiale. Acum înse trebuie să tinem cont de respectele finanțiali, și replicând unui deputat, carele a adus la tapet împrejurarea, că la mai multe școle confesionale salariul anual al învățătorilor este sub 300 fl. Ministrul ascură pe vorbitoriu, că guvernul își va da totă truda, de a îmbunătăți starea materială precară a învățătorilor și într'una exprimă recunoștința și mulțămita sa referinteli pentru espunerile sale pătrunzătoare și obiective.

După acestea s'a trecut la discuțiunea asupra stărei școlilor mai înalte.

Județul general.

(Continuare).

Căci nu putem înțelege o altă cauză, pentru care va se pustiască Dzeu lumea pentru vecie, decât pentruca să facă capăt răutății neîndreptabile a omnilor. S. scriptură ne face în multe locuri o descriere deplorabilă despre vițuriile și disordinile omnilor în timpul din urmă. Astfel II. Timot. 3. 1 sqq: „Eră acesta să știu, că în zilele de apoi se vor seula vremi primejdiöse. Și vor fi omeni iubitori de sineși, iubitori de argint, măreți, trufași, hulitori, neascultători de părinți, nemulțămitori, necurați, fără de dragoste, nepriunitori de pace, obraznici, neînfrâ-

nați, nedomestică, neiubitori de bine, trădători, iuți, îngâmfăți, iubitori de desfătări mai mult decât iubitori de Dd̃eu; având chipul creștinătății, eră puterea lui tăgăduind⁴. Er Ap. Iuda 18 dice: „că în vremea de apoi vor fi batjocuritori, cari vor umbla după poftele sale cele necurate“. Isus Christos însuși arată Luca 18. 8. că la venirea sa a două (când va se judece lumea) credința și frica de Dd̃eu va fi în mare decădere: „Inșă fiul omenesc venind au afla-va credința pre pământ?“ Ateismul și necredința înaintea județului va ajunge în lume la un renume mare; și în acésta după profetirea evangelistului Ioan vom recunoșce, că sânt timpurile cele mai din urmă. Acésta es'e un semn atât al pustiirii Ierusalimului, cât și a d̃ilei de judecată Mat. 24. 10. sqq: „Atunci se vor sminti mulți și se vor vinde unul pe altul, și va urî unul pe altul. Și mulți prooroci mineinoși se vor scula și vor înșela pre mulți. Și pentru înmulțirea fărădelegii se va răci dragostea la mulți. Eră cel-cc va răbda până în sfârșit, acela se va mântui“.

De aceea respirația acestei lumi prin foc, care va găti calea spre judecată, se reprezintă ca o pedepsă a omenilor atât a acelor, cari pre atunci vor fi pre pământ, cât și acelor păcătoși aflându-se deja morți, cari în acel moment vor fi înviați, pentru ca să fie asemenea cuprinși de aceea risipire. „La arătarea Domnului Isus din ceriu cu ângerii puterii sale în văpaie de foc va (resbuna) da isbânda celor ce nu cunosc pre Dd̃eu, și celor ce nu ascultă de evangelia Domnului nostru Isus Christos“ II. Tess. 1. 7 sq. Acésta isbândă (resbunare) se numesce la Evrei 10. 27: „iuițimea focului, care va să mistu-escă pre cei protivnici“.

Dd̃eu dispunând o di pentru judecată, și-a propus a nu resturna lumea, până când răutatea omenilor nu va fi devenit necoregibilă și toate mijlocele de îndreptare nu vor fi rămasse fără de rezultat; ei a-o lăsa să subsiste până când vițiuul ce grăsează în ea, respective starea lumii va deveni incompatibilă cu înțelepciunea și bunătatea sa. Așa dară este ceva la mijloc, care justifică întârzierea respirației lumii. Ea va fi distrusă nu numai pentru că omenii sânt preste tot stricați, precum au fost în lumea cea dintâi, când numai o singură familie drăptă s'a aflat: ei și pentru că vițiuul este cu totul incurabil, și pentru că toate mijlocele providenței ddeșei pentru îmbunătățirea moravurilor, vor rămânea zădarnice și desconsiderate. Atunci va fi timpul a pune capăt stării acestei lumi și a transplântării genului omenesc, și a chema pre toți omenii la judecată, pentru ca să primescă respătala faptelor lor.

Să pare, că acésta a fost cauza, pentru care diluviul pre timpul lui Noe n'a distrus lumea de tot, ca să ajungă la sfârșit, și ca Dd̃eu să cheme omenii la judecată. Răutatea omenilor pre acel timp a fost generală și destul de incurabilă, pentru ca să se justifice totala lor estirpire; dar Dd̃eu a ascuns

în comora înțelepciunii sale mijloce noi de dar, cari le-a dispus spre îndreptarea lumii. D'aceea deși a curățit el lumea de toți locuitorii ei răi, totuș n'a aflat de consult, a estérpi din rădăcină genul omenesc, ei păstră pre Noe și familia sa în archă, pentru ca din acésta să se producă o sēmēție nouă, care să o încerce cu mijloce noi de dar. Mijlocul cel din urmă, cel mai miraculos și cel mai valoros, — adecă misteriu întrupării și puterea darului evangelic — a fost rezervat pentru timpurile cele mai din urmă. Când acest mijloc își va perde cu totul efectul său, când ateismul, necredința și tot felul de vițuri vor ajunge la predominare, așa că biserica va fi acoperită de erese și separațiuni, er religiuinea va avea numai o simplă formă din afară fără putere și soliditate; când omenii vor urma numai poftelor lor; când va scădea dreptatea; nedreptatea însă va prevala, și dregostea să va răci în mulți, — atunci, sfârșitul este aprópe...

Dd̃eu din o esperință destul de lungă se va fi convins, că acum nu este a se mai aștepta ceva bine dela genul omenesc, și deci va fi timpul, ca să facă capăt lumii și genului omenesc și să cheme pre toți la judecată. Decă epistolele s. Apostol Ioan, cari i-sa poruncit a-le scrie cătră cele șapte biserici din Asia, le putem interpreta ca profetiri despre șapte diferite stări a-le bisericii creștine dela Isus Christos până la sfârșitul lumii: atunci cea din urmă — care o scóte Isus Christos din gura sa, adecă face capăt bisericii de pre pământ — este reprezentată prin biserica din Laodicea Apoc. 3. 14—16: „Și ângerului bisericii Laodicenilor scrie: acestea dice Amin, mărturia credincioasă și adevărată, începutul zidirei lui Dd̃eu. Șciu faptele tale, că nici esti rece, nici caldă; oh! de ai fi rece ori caldă! Er fiindcă esti stâmpărată (călduță) și nici caldă, nici rece, te voi scóte din gura mea“. Când adevăratul zel, adevărata credință și esercitarea virtuții creștinesci nu se va afla mai mult în biserică; când ateismul, necredința și tot felul de nedreptăți vor ajunge în lume la predominare, atunci aceste lucruri trebuie să le privim ca premergătoare ale judecării generale.

Lumea acésta fără indoelă nu s'ar distruge nici când, decă răutatea genului omenesc n'ar fi necoregibilă; căci altcum nu s'ar putea justifica înțelepciunea și bunătatea lui Dd̃eu prin distrugerea propriei sale opere. Dd̃eu ar putea pe fiecare special judeca, recompensa și pedepsi, fără de a nimici lumea întrégă. După ce omenii sânt de tot răi și necoregibili, așa este incompatibil cu Dd̃eirea, a admite, ca acésta lume să nutrească în veci ateisti și resvrăitori, cari insultă Maiestatea cerescă. Acésta dară aduce cu sine distrugerea lumii. Înțelepciunea și bunătatea lui Dd̃eu pretinde, ca după o așa lungă răbdare, după atâtea zădărnicii de a aduce moravurile omenești la reson, — să se întemple distrucțiunea. Decă e așa, apoi nici un om se nu dică, că ddeu trăgăneză prea mult judecata de apoi. Nici

chiar câteva mii de ani, nu sînt pentru durata lumii un timp așa de lung.

În urmare nime s'își bată joc nici de judecata viitoare, nici de totala distrugere a lumii, ca și când nu se vor întempla nici când, pentru că nu s'a întemplat deja până acuma. D'eu nu grăbește a strica lumea; el așteptă până când va sosi ziua hotărîtă de el pentru judecată. Toemaî atari bătjocuritori sînt prevestitori acelei zile înfricoșate. Închipue-și aceștia ori și ce trăgănare, totuș „judecata lor nu zăbovește și pierderea lor nu dormiteză“ II. Petru 2. 3. Să ne aducem aminte de cuvintele Mîntuitorului nostru dela Mat. 24. 48 sqq: „Era de va dice aceea slugă rea întru inima sa, zăbovește Domnul meu a veni. Și va începe a bate pre soțiile sale, mîncînd și bînd cu bețivii. Veni-va Domnul slugii aceia în ziua, în care nu așteptă, și în cîșul, în care nu șcie. Și'l va despica pre el în două, și partea lui o va pune cu fîțarnicii, acolo va fi plîns și scârșnirea dinților“.

Din aceea, că omenii trăesc în singuritate, luînd ideea judecării în bătae de joc, nu se pôte conchide, că judecata acésta este foarte departe. Căci cu cât mai mare și mai generală este singuritatea, cu atât mai aproape judecata. Ea va sosi în aceea zi, când omenii mai puțin vor eugeta la ea. D'aceea s'își dice la I. Tess. 5. 2; II. Petru 3. 10, că ziua judecării va veni ca un fur noptea, adecă fără de veste și neașteptat, când ne aflăm adormiți și în cea mai mare siguritate, — după amerințarea, care o face Fiul lui D'eu bisericeii din Sardica Apoc. 3. 3: „era de nu vei priveghia, voi veni la tine ca furul, și nu vei șci, în ce cîș voi veni la tine“. Apoi la Mat. 24. 38 sqq. dice Mîntuitorul: „că precum a fost în zilele lui Noe, așa va fi și venirea fiului omenesc. Și precum era în zilele mai înainte de potop: mîncă și bea, s'însura s'îmărta până în ziua, în care a intrat Noe în corabie. Și nu a șciut până când a venit potopul și a luat pre toți — așa va fi și venirea fiului omenesc“. În Evangelia s. Luca se dice tot astfelii 17. 26 sqq: „Și precum a fost în zilele lui Noe, așa va fi și în zilele fiului omenesc: mîncă, bea, s'însura, s'îmărta, până în ziua, în care a intrat Noe în corabie, și a venit potopul și a perdut pre toți. Asijderea și precum a fost în zilele lui Lot: mîncă, bea, cumpăra, vindea, sădea și zidea. Era în ce zi a eșit Lot din Sodoma a ploaie foc și pîtră pucioșă din cerii și a perdut pre toți. Întru acest chip va fi și în ziua, în care s'î va arăta fiul omenesc“.

(Va urma).

Primul sinod parochial al comunei Sat-Chinez

s'a ținut precum se scrie „Bisericeii și Școleii“, la 26 Februarie a. c.

Președintele sinodului, venerabilul părinte Alecsandru Crăciunescu, în discursul de deschidere a constatat, că

după grele lupte români din Sat-Chinez au intrat în corpul ierarhiei române, și au solvit tôte pretensiunile sêrbilor.

Sinodul parochial luînd cu mulțămire act de succesele obținute, și anume despre efeptuita despărțire, despre escontentasea sêrbilor, și amintind cu pietate numele ze-loșilor parochiani, cari s'au distins în lupta pentru despărțirea ierarhică: P. Augustin Jiva Ungurean etc. a decis în unanimitate a inmanua Pre Sântieii Sale, părintelui Episcop al Aradului *Ioan Meșian*, ca vicepreședintelui delegațiunii congresuale pentru despărțirea ierarhică, prin o deputațiune de trei membri următorea adresă:

„Pre Sântite Părinte Episcop! Ilustrissime Domnule Vice-Președinte! Acum, când ne vedem definitiv scoși din ierarhia străină și lipiți de sinul iubitei și iubitoareii mame adevărate, cătră carea diecesanii întregi priviam cu dor de mîngăiere, ne simțim ca și de nou născuți.

Pepturile năstre sînt pline de bucurie; credință și speranță nouă ne nutresce, puterile ni sînt recreate, ér ochii înălțându-ni spre cerii, dicem: Mulțămim Ție, Prebunule Dómne! Însé în aceste momente fericite ne aducem aminte și de acei luminați factori și bărbați ai santeii năstre bisericeii, cari au lucrat și ostenit și pentru noi, ca și pentru întréga Metropolie drept-credincioșă română, ér între acestia sînt și de aceia, cari fie cu fapta, fie cu sfatul lor, ne au ajutat cu sên fără șcirea năstră. Scim dară, ca după D'eu, avem a-le mulțami și acestora. Eroul adevărat pe acest sublim teren de activitate bisericese-național este în prima linie venerata *Delegațiune congresuală*, presidiată astăzi de Escelenția Sa Înalt Prea Sântitul Domn Archiepiscop și Metropolit român, *Miron Romanul*, ér în activitatea sa condusă de zelul și activitatea neadormită și recunoscută a *Prea Sântieii Văstre*, Vice-Președinte.

Vê rugam dar în tótă umilința. Prea Sântite Părinte, ca se descoperiți venerateii Delegațiunii congresuale profunda năstră recunoștință fiéscă cu adausul, ca pentru membrii decedați ai Delegațiunii vom celebra parastas întru odichna nobilelor lor suflete, ér pentru cei vii vom înălța la cerii rugăciuni spre a le lungi firul vieții și a-i binecuvînta cu tôte bunătățile sale. Mai departe Vê rugăm, Pre Sântite Părinte, s'î luați la înalta cunștință, cumca conscii sîntem de deosebitul merit, ce-l aveți în causă Ilustritatea Văstră și pentru carele Vê esprimăm deosebiterele și profundele năstre mulțamite. — Sinodul parochial straordinariu gr.-oriental român din *Chinez*, în ședința sa ținută în 26 Februarie 1889. — Cu profunda venerațiune: Alecsandru *Crăciunescu*, m. p. președinte. Stefan *Onu*, m. p. notariu“.

Varietăți.

Escelenția Sa In. P. S. P. Archiepiscop și Metropolit *Miron Romanul* a sosit împreună cu protodiaconul Dr. Crîșan erî Sâmbătă cu trenul de dimineața în Caransebeș și îndată după sosire a asistat la o liturgie particulară oficiată de un preot în capela reședinței episcopescii. Atât la gară, cât și în reședința episcopescă Escelenția Sa a fost salutat și binevenat prin președinterele și membrii Consistoriului eparchial din loc. Starea sântății Înalt Prea

Sântitei Sale, alterate în timpul din urmă, cu totă oboseala lungii călătorii, înainteză spre bine întru bucuria fiilor sei sufletesci.

Notariul public regesc dl Carol Susich și-a strămutat locuința sa din 7 Aprilie nou a. c. în casa d-șorei Doblizky, etagiul I. vis-a-vis de otelul: „Pomul verde“. Întrarea este prin curte.

Deputații Sinodului eparchiei Caransebeșului, cari au a încurge cu votul lor la alegerea de Episcop, sînt următorii: I. cercul Brebul: *Dr. Iuliu Olariu*, prof. dir. la institutul teologic ales supletoriu. *Antoniu Mocioni*, proprietar mare în Verpelet. *Ioan Oprea*, învățătorii în Ezeris; II. cercul Lugos: *Dr. George Popoviciu*, protopresbiter în Lugos. *Dr. Alexandru Mocioni*, proprietariu mare în Capolnaș. *Constantin Radulescu*, avocat în Lugos; III. cercul Zgribesci: *George Gaspar*, preot în Criciova ales supletoriu. *Petru Știopon*, notariu în Zgribesci. *Simeon Popel*, tutor orfanal în Lugos; IV. cercul Făget: *Georgiu Popoviciu*, adm. protopresbiteral în Cliciova. *Titu Hateg*, avocat în Lugos. *Georgiu Martinescu*, avocat în Lugos; V. cercul Coșava: *Nicolau Barbon*, preot în Tomesci. *Stefan Velovan*, profesor în Caransebeș. *Ioan Ionas*, asesor ref. în Caransebeș; VI. cercul Buziaș: *Teodor Cioloca*, preot în Șipet. *Ioan Marcu*, învățătorii în Bocșamontană. *Georgiu Ioanovici*, proprietariu în Duleu; VII. cercul Jebel: *Alexandru Ioanovici*, protopresbiter în Jebel. *Atanasie Cimponeriu*, jude reg. în pens. în Sibiiu. *Coriolan Bredicean*, adv. în Lugos a. s.; VIII. cercul Ghilad: *Paul Miulescu*, protopresbiter în Ciacova. *Traian Barzu*, as. cons. ord. în Caransebeș a. s. *Dr. Emil Babeș*, avocat în Budapeșta a. s.; IX. cercul Fizeș: *Ioan Popovici*, protopresbiter în Mercina. *Ioan Roșu*, avocat în Biserice-albă. *Ioan Popovici*, fost notariu cercual a. s.; X. cercul Vêrșet: *Ioan Cocora*, preot în Solcița. *Vladimir Spătaru*, avocat în Vêrșet. *Antoniu Crenian*, avocat în Vêrșet.; XI. cercul Iam: *Filip Adam*, protopresbiter în Iam. *Vincentiu Babeș*, privat în Budapeșta. *George Serb*, avocat și deputat diefal în Budapeșta; XII. cercul Sasca-montană: *Ioan Măran*, preot în Ciclova-rom. *Ioan Lepa*, avocat în Oravița. *Dimitrie Linta*, învățătorii în Iadria; XIII. cercul Oravița-montană: *Andrei Ghidiu*, protopresbiter în Caransebeș. *I. E. Teran*, librariu în Oravița. *Dr. Aureliu Maniu*, notar public reg. în Oravița a. s.; XIV. cercul Reșița-montană: *Stefan Popovici*, preot în Goruia. *Ioan Budintan*, avocat în Bocșa-montană. *Petru Broștean*, secretariu la s. c. f. în Reșița; XV. cercul Bocșa-montană: *Vasile Nemoian*, preot în Vasiova. *Iuliu Petric*, jude reg. în Bocșa-mont. *Ioan Nemoian*, primarin în Caransebeș a. s.; XVI. cercul Caransebeș: *Filaret Musta*, protosincol în Caransebeș. *Ioan Bartolomeiu*, secretariu în Caransebeș. *Ioan Popovici*, controlor diecesan în Caransebeș. XVII. cercul Teregoava: *Ilie Sêrbu*, preot în Armeniș. *Ilie Curescu*, locoteninte în pensiune în Caransebeș. *Patriciu Drăgălina*, profesor în Caransebeș; XVIII. cercul Mehadia: *Dionisie Popovici*, adm. protopresbiteral în Mehadia. *Leontin Simonescu*, secret. metropolitan în Sibiiu. *Isaia de Stoica*, oficial în pens. în Caransebeș. XIX. cercul Bozovici: *Mi-*

lail Popovici, protopresbiter în Orșova. *Zeno Mocioni*, proprietariu mare în Bulei. *Iuliu Novac*, avocat în Bozovici; XX. cercul Satul nou: *Trifon Miclea*, protopresbiter în Uzdin. *Petru Tisu*, avocat în Panciova. *Simeon Moldovan*, jude reg. în Karlsdorf.

Preotul nou macedono-român-grec din Budapeșta. Ministrul de culte Contele Csaky a luat la cunoscintă aprobătoare alegerea preotului *Ioan Georgiades* de păstoriu sufletesc al comunității greco-orientale și macedono-române din Budapeșta cu acel adaos, că el Ministru astéptă dela patriotismul comunității bisericesci, că păstorii lor sufletesc i-și va câștiga în curénd încetățenirea ungară și cunoscintă limbei de stat, ca așa păstorii sufletesc se fie definitiv recunoscut respective aprobat.

Executarea rescumpărării regalelor. Ministrul Președinte a încredințat în conformitate cu dispozițiunea Ș-lui 36 punctul 1 al instrucțiunei pentru executarea articolului de lege XXXVI din anul 1888 despre desdaunarea dreptului de crășmărit (birtășit) cu efectuarea procedurii de desdaunare pentru comitatul *Timiș* pe fișcalul cameral *Maurițiu Kohányi* în *Timișóra*, pentru comitatul *Torontal* pe comisarii de evidență *Alecsandru Szabó* și *Francise Schwarz* în *Becicherecul mare*, pentru comitatul *Caras-Severin* pe comisariul de evidență *Béla Rohonczy* în *Lugos*. Înșinuările pretensiunilor de desdaunare au a se preda acestora până la 30 Aprilie a. c., termin prolongit prin articolul de lege V. din anul curent 1889.

Têrgurile din Bocșa română. Comuna noastră Bocșa română se bucură de dreptul de a putea ținea têrg de săptăménă și de tэрă. De acest favor comuna noastră nu s'a folosit. Ivindu-se acum necesitatea ținerii acestor têrguri, care ar favorisa înaintarea materială a poporului nostru binevoiti a publica pentru orientarea publicului cetitorii următorii anunț: Subsémnata antistia comunală i-și permite a aduce la cunoscintă onoratului public cetitorii, că têrgul de tэрă al comunei Bocșa română se va ținea în 12/24 Aprilie a. c., érá din aceea și începénd têrgul de săptăménă se va ținea în fiecare Marți. Totodată aducem la cunoscintă onoratului public, cumcă tacsă de têrg așa numita armintie pre anul curiute nu se va lua. Bocșa română în 1 Aprilie nou 1889. Antistia comunală.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de învățătoriu de nou înființat la școala com. din Naidaș cu limba de propunere „română și magiară“ se escrie concurs. Cu acest post sînt legate următoarele emoluminte:

1. Salariu 300 fl.
2. Lemne de încălđit 16 metri cubici.
3. Pentru cortel 60 fl. v. a.
4. Pentru scripturistica 5 fl. v. a.
5. Diurne de călătorie 10 fl. v. a.
6. Dela fie-care înmorméntare, la care va fi poșit 20 cr. v. a.

Recursele pentru acest post instruate în înțelesul legei și compuse în limba magiară sînt a se adresa înaltului Ministeriu r. u. de culte și instrucțiune și de a se substerne comitetului administrativ al comitatului *Caras-Severin* în *Lugos* până la 30 Aprilie nou a. c. Învătătoriu, avénd a provedea și postul de cantor la biserică, are a comproba prin atestate și cualificaciunea sa de cantor gr. or.

Naidaș în 13 Martie 1889.

[12] 2—3

